

Visiedocument

NT2onderwijs in Asten en Someren

Het kind staat centraal!

Amsterdam, juni 2016
Mariet Schilperoort
Roos Peters

1 Inleiding

Binnen de gemeenten Asten en Someren wonen gezinnen van buitenlandse afkomst met jonge kinderen. Het betreft hier onder meer kinderen van arbeidsmigranten met een Poolse achtergrond en kinderen van statushouders uit bijvoorbeeld Syrië. Daarnaast wonen hier Sinti-families waarvan de kinderen wel de Nederlandse nationaliteit hebben, maar de Nederlandse taal niet als moedertaal spreken. Beide gemeenten subsidiëren vanuit het onderwijsachterstandenbeleid al enige tijd het 'Nederlands als 2^e taal' onderwijs (NT2) aan basisschoolleerlingen en dragen daarnaast bij aan de voorschoolse educatie (VE) van de kinderen in de leeftijd van ongeveer 2,5 tot 4 jaar. Momenteel wordt de grond voor toekenning van subsidie die de schoolbesturen tot nu toe ontvangen heroverwogen. De subsidie zal in ieder geval tot het einde van schooljaar 2015-2016 worden verstrekt, zo is toegezegd. Voordat tot verlenging wordt overgegaan, wil men met elkaar de visie herijken.

Allereerst is het van belang hier vast te stellen dat de op bestuurlijk niveau vastgestelde uitgangspunten en visie het kader vormt voor zowel het beleid ten aanzien van de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) als voor het beleid ten aanzien van het onderwijs in het Nederlands als tweede taal (NT2).

Partijen hebben in het vooroverleg daarnaast uitgesproken op dit moment in de uitwerking van de uitgangspunten en visie enige versmalling aan te willen brengen, aangezien op zeer korte termijn uitspraken dienen te worden gedaan omtrent aard en omvang van de facilitering van het NT2-onderwijs aan kinderen vanaf 6 jaar. Partijen willen echter nadrukkelijk ook gezamenlijk het extra aanbod aan kinderen tot 6 jaar verder uitbouwen en verrijken en werken aan een doorgaande lijn hierbij.

1.1 Ondersteuningsvraag

De beleidsmedewerkers van de gemeenten Asten en Someren hebben, in overleg met de kernpartners, de PO-Raad gevraagd om de gemeenten en betrokkenen vanuit het onderwijs, het peuterspeelzaalwerk en de kinderopvang te ondersteunen en begeleiden bij het herijken van de visie op de inrichting van het NT2-onderwijs. B&T, een organisatieadviesbureau te Amsterdam, is door de PO-Raad voorgedragen deze aanvraag op te pakken. Samen met de betrokkenen richt B&T zich nu op het formuleren van het antwoord op de vraag:

*Wat is de gezamenlijke visie van de kernpartners
op de wijze waarop aan kinderen voor wie het Nederlands een tweede taal is
optimale ontwikkelingskansen geboden kunnen worden?*

1.2 De kernpartners

Namens de betrokken partijen in de gemeenten Asten en Someren hebben de volgende personen deelgenomen:

- De wethouder Theo Maas en beleidsmedewerker Welzijn Huub Hamacher, gemeente Someren
- De wethouder Jac Huisman en beleidsmedewerker Welzijn Sandy Hendriks, gemeente Asten
- De bestuurder van Stichting PRODAS Sjaak Ghielen
- De bestuurder van Stichting PlatOO Annemie Martens
- De directeur van basisschool de Horizon Frank Kuilder
- De voorzitter van Stichting Peuterspeelzaal Pinkeltje Ingrid Wamsteker
- De directeur van Kinderdagverblijf Ziezo Saskia van Lieshout
- De vestigingsmanager Kinderopvang NulVier Roosje Verhees
- De directeur van Korein Kinderplein Vivian van de Ven

1.3 Werkwijze

Bij de start zijn de *facts & figures* die op dit moment van toepassing zijn in beeld gebracht. In een aantal gezamenlijke bijeenkomsten is met de kernpartners de huidige en de gewenste situatie verkend en werd de discrepantie daartussen zichtbaar. De volgende stap is het opnieuw formuleren van de visie en de uitgangspunten, waarbij ook de meerwaarde van

het gezamenlijke wordt benoemd. De planning is erop gericht begin juli 2016 met de verantwoordelijke bestuurders samen een aantal kaderstellende en richtinggevende keuzes te hebben geformuleerd waaraan een ieder zich wil en kan conformeren. Op basis daarvan kan daarna de uitwerking plaatsvinden, waarbij niet alleen de beslissers, maar ook de uitvoerenden betrokken zullen worden.

Gezien het belang om voor het eind van het huidige schooljaar de visie en de uitgangspunten definitief vast te stellen, is besloten om nu specifiek de focus te leggen op de inrichting van onderwijs aan NT2-leerlingen. Momenteel is de VVE-structuur in beide gemeenten naar tevredenheid belegd en er functioneert een actieve overleggroep. Er is dan ook nu geen directe aanleiding om beleidskeuzes ten aanzien van VVE te heroverwegen. Ondanks het feit dat ook extra ondersteuning voor de autochtone leerling met een taalachterstand aandacht verdient, wordt ook dit onderdeel nu niet meegenomen.

Deze notitie geeft een weerslag van de bevindingen en dient als onderlegger voor de verdere besluitvorming.

2 Bestuurlijke kaders

Dit hoofdstuk presenteert een aantal bouwstenen voor bestuurlijke kaders en samenhangend beleid. Deze zijn gebaseerd op wat in de voorgaande besprekingen is verwoord.

2.1 Centraal doel

Centraal doel is het creëren van goed onderwijs voor optimale ontwikkelingskansen voor NT2-leerlingen.

2.2 Doelgroep

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Sander Dekker benoemt de doelgroep als volgt: "Nieuwkomers zijn leerlingen die niet de Nederlandse nationaliteit hebben en korter dan twee jaar in Nederland zijn." In het rapport *De kwaliteit van het onderwijs aan nieuwkomers type 1 en 2, 2013-2014, juni 2015*, geschreven door hoofdinspecteur PO en SO Arnold Jonk staat beschreven:

"In het basisonderwijs wordt de term 'nieuwkomer' gebruikt om de groep leerlingen aan te duiden die het Nederlands onvoldoende machtig zijn om aan het onderwijs deel te nemen. Het kan hierbij gaan om kinderen van asielzoekers, kinderen van arbeidsmigranten uit bijvoorbeeld Midden- en Oost-Europa of kinderen die naar Nederland komen in het kader van gezinshereniging. Bij het nieuwkomersonderwijs gaat het vaak om deze groep kinderen, soms ook om allochtone kinderen die geen Nederlands spreken of de taal onvoldoende beheersen om het Nederlands onderwijs te volgen. In het toezicht op voorzieningen voor nieuwkomers richt de inspectie zich op deze brede doelgroep."

Door de kernpartners wordt de doelgroep in Someren en Asten nu als volgt omschreven:

"Kinderen die een andere moedertaal spreken dan het Nederlands, kortgeleden gearriveerd zijn in Nederland en gaan starten met het leren van het Nederlands als tweede taal."

Binnen deze doelgroep wordt onderscheid gemaakt tussen kinderen die korter dan een jaar in Nederland zijn en kinderen die al iets meer dan een jaar in Nederland zijn. Bij dit onderscheid dient te worden opgemerkt dat de scholen voor 4 of meer leerlingen die korter dan een jaar in Nederland zijn aanvullende financiering ontvangen van de overheid. De financiële ondersteuning voor de scholen vanuit de gemeenten richt zich daarom nu voornamelijk op het faciliteren van het NT2-onderwijs aan nieuwkomers die langer dan een jaar in Nederland zijn.

Vanwege het grote aantal leerlingen met een taalachterstand en het beperkte aantal plaatsen wordt prioriteit gegeven aan leerlingen vanaf 6 jaar. Dat laat onverlet dat ook de jongere kinderen die kort in Nederland zijn onder de doelgroep vallen. Ook de kinderen jonger dan 6 jaar hebben een passend aanbod onder goede begeleiding nodig. Binnen de voorscholen is dan ook zeker behoefte aan ondersteuning bij het op de juiste wijze aanbieden van de Nederlandse taal.

2.3 Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten worden door de kernpartners onderschreven als kaderstellend bij de inrichting van het NT2-onderwijs.

- Het kind staat centraal, het belang van het kind staat voorop!
- Thuisnabij (decentraal) waar het kan, centraal waar het moet.

- De kernpartners achten zich gezamenlijk verantwoordelijk voor álle kinderen.
- De kernpartners zien hun bijdrage in deze als een belangrijke maatschappelijke taak.
- De kernpartners zullen zo veel mogelijk segregatie tegengaan en integratie bevorderen.
- Kernpartners werken samen op basis van gelijkwaardigheid.

- De bestuurders bepalen in gemeenschappelijkheid het ‘wat’, uitvoerende partijen vullen het ‘hoe’ in.
- Uitvoerenden zorgen voor een planmatig en resultaatgericht aanbod.
- Uitvoerenden leggen op inzichtelijke wijze verantwoording af over de besteding van de middelen.
- Alle partijen stellen zich proactief op bij het uitwisselen van relevante informatie.
- Gemeenten zijn in beginsel bereid tot het bieden van (financiële) ondersteuning aan de uitvoerende partijen.

3 Organisatie

Als het kind centraal staat, is ook de behoefte van het individuele kind uitgangspunt. Voorgesteld wordt daarom om niet voor strak afgebakende grenzen te kiezen. Nodig is flexibel en in een geleidelijke schaal, in voortdurend overleg met de ouders, het onderwijsaanbod te creëren dat deze leerling voor een bepaalde periode nodig heeft. Dat kan in een voltijds taalklas zijn, in een combinatie van reguliere én deeltijdstaalklas of in een reguliere klas waarbinnen zij geruime tijd extra instructie en oefening krijgen.

3.1 Taal, taal, taal

Het onderwijs aan nieuwkomers kenmerkt zich op alle niveaus door de focus op tweede-taalonderwijs (NT2). Het gaat daarbij vooral om woordenschat, technisch lezen, spelling, begrijpend lezen. Naast de taalbasis omvat het onderwijs ook rekenen, kennismaking met de Nederlandse samenleving en sociaal-emotionele vorming, aangevuld met sport en creatieve vakken. Als de leerlingen een basiswoordenschat hebben ontwikkeld komen ook de wereld oriënterende vakken meer aan bod. In het primair onderwijs is dat veelal themagericht.

3.2 Samen waar het moet, apart waar het kan

De overheid stuurt landelijk aan op clustering van het onderwijs aan nieuwkomers om zo een optimale inzet van de expertise en middelen te bewerkstelligen. De kernpartners in Asten en Someren zijn het erover eens dat het voor alle basisschoolleerlingen die korter dan een jaar in Nederland zijn belangrijk is dat zij direct en intensief aan de slag gaan met het leren van de Nederlandse taal. Dit sluit aan bij de visie van mevrouw José Coenen, expert op het gebied van NT2-onderwijs. In een studiebijeenkomst met de kernpartners heeft zij benadrukt dat een intensief ‘taalbad’ voor leerlingen die pas in Nederland zijn cruciaal is.

- De kernpartners hebben aangegeven deze visie te onderschrijven.
- De schoolbestuurders geven beiden aan nut en noodzaak te onderkennen van een geclusterde voorziening voor leerlingen ouder vanaf 6 jaar welke korter dan een jaar in Nederland zijn.
- Deze leerlingen krijgen in de Nieuwkomersklas, een voltijdstaalklas, in principe een jaar lang een intensief taalbad aangeboden.
- Afhankelijk van het aantal leerlingen dat zich aandient zal in beide gemeenten een voltijdstaalklas in stand worden gehouden.
- Een leerling wordt vóór het eind van het eerste jaar doorgeleid naar een thuisnabije reguliere basisschool naar keuze, tenzij dit expliciet aantoonbaar (nog) niet in het belang van dit kind is.

- De toeleiding naar een reguliere basisschool wordt proactief ter hand genomen door de NT2specialist/begeleider van het kind. Hiertoe wordt door deze begeleider in een vroeg stadium al een triadegesprek georganiseerd met de ontvangende school en de ouders.
- Er vindt een warme overdracht plaats, waarbij ook het extra taalaanbod in de reguliere basisschool wordt voorbereid en ingericht.

3.3 Toeleiding

Bij binnenkomst van het gezin in Someren of Asten wordt de toeleiding van doelgroepkinderen naar de voor-of vroegschool of de taalklas door de welzijnsorganisatie ONIS WEIJIJN verzorgd. Binnen Asten is hiervoor een protocol ontwikkeld. Voorgesteld wordt dit protocol ook voor de nieuwkomers in Someren te gaan gebruiken. Het vervoer van de leerlingen naar de voorziening is vervolgens een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de kernpartners, hierbij zien de gemeenten zeker ook een eigen rol. Vervoersproblemen die zich voordoen mogen geen belemmering vormen, wel zullen steeds maatwerkoplossingen gezocht worden, waarbij diverse varianten in beeld kunnen komen.

3.4 Doelgericht en planmatig

Scholen waar nieuwkomers onderwijs volgen, beschrijven de leerlijnen. Bij plaatsing op een school wordt voor elke leerling een 'individueel onderwijsplan' opgesteld op basis van de informatie uit de intake en op basis van observaties en instaptoetsen. Dit plan vormt een richtinggevend perspectief waaruit tussendoelen kunnen worden afgeleid en de vorderingen van de leerling afgezet kunnen worden tegen de leerlijn. Vorderingen worden gevolgd vanuit dit perspectief. Tot augustus 2014 werd gesproken over ontwikkelingsperspectieven (opp's) in het nieuwkomersonderwijs. Vanuit de Wet Passend Onderwijs zijn opp's gekoppeld aan extra ondersteuning. Omdat dit tot verwarring kan leiden, geeft inspectie aan dat deze term alleen nog gebruikt wordt wanneer nieuwkomers onder 'extra ondersteuning' vallen binnen het samenwerkingsverband. In samenwerkingsverbanden waar nieuwkomers in beginsel onder 'basisondersteuning' vallen, is een opp niet wettelijk verplicht en wordt verwacht dat scholen een doelgericht, planmatig aanbod voor nieuwkomers realiseren dat past bij hun bij hun niveau en ontwikkeltempo. Scholen bepalen zelf hoe ze dat aanbod noemen.

De ondersteuningsbehoeften van het kind zullen in Someren en Asten van begin af aan in beeld worden gebracht aan de hand van de IVO-velden zoals deze ook door het samenwerkingsverband wordt gebruikt (zie bijlage 1).

IVO is de afkorting voor Indicatiestelling Vanuit Onderwijsbehoeften (Miedema,2012). De vijf IVO velden staan voor vijf gebieden waarbinnen onderwijsbehoeften kunnen worden beschreven.

- Hoeveelheid aandacht/handen in de klas
- Onderwijsmaterialen
- Ruimtelijke omgeving
- Expertise
- Samenwerking met externe organisaties

Het voordeel van het zodanig inrichten van de in- en uitstroom is dat aangesloten wordt bij de criteria binnen passend onderwijs.

3.5 Ouderbetrokkenheid

Partijen zijn het er over eens dat het van groot belang is vanaf de eerste dag de ouders van het kind intensief te betrekken bij het formuleren van de onderwijsbehoeften van het kind en het proces van uitvoering. Er zal op geregelde tijden voorgangsoverleg met de ouders worden gepland waarin de vorderingen zullen worden besproken, maar ook informatie wordt gegeven over de inhoud van het aanbod en de gang van zaken. Ouders worden actief betrokken bij de uitvoering en uitgenodigd actief te participeren hierin, zoals dit bij de VVE al gebruikelijk is.

3.6 Nieuwkomersklas 5 dagen intensief taalonderwijs

De nieuwkomersklas biedt een intensief onderwijsprogramma gericht op het leren van de Nederlandse taal en het voorbereiden op deelname aan het reguliere onderwijs. Er wordt tevens aandacht besteed aan kennismaking met de Nederlandse cultuur en de school- en leefomgeving. Voor elk kind wordt een individueel ontwikkelingsplan opgesteld, zodat elk kind kan werken aan haar/zijn eigen ontwikkeling met als doel uiteindelijk in te stromen in het reguliere onderwijs. Indien een leerling het gewenste taalniveau heeft bereikt of kort voordat de leerling een jaar in de

nieuwkomersklas onderwijs heeft ontvangen worden de IVO-velden voor de leerling opnieuw ingevuld. Op basis van deze gegevens wordt het vervolgtraject ingezet, dit zal altijd maatwerk zijn. Hierbij zal door de begeleiders vanuit de nieuwkomersklas proactief worden gehandeld en worden samengewerkt met de ouders en de ontvangende school, zodat een warme overdracht plaats vindt.

3.7 Nieuwkomers langer dan een jaar in Nederland

Nieuwkomers die langer dan een jaar in Nederland zijn en mogelijk al onderwijs hebben genoten, worden doorverwezen naar een vervolgschool. De uitstroombestemming van deze leerlingen moet passen bij de behoeften van het kind. De noodzaak tot extra ondersteuning bij het leren van de Nederlandse taal houdt niet op na een jaar. Veel leerlingen hebben nog steeds een taalachterstand wanneer ze instromen in de reguliere klas. (zie bijvoorbeeld Josee Coenen, www.watenhoe-nt2.nl). Er dient dan ook nog lang daarna geïnvesteerd te worden in extra les in het Nederlands als tweede taal. Dit is van groot belang voor een succesvolle schoolloopbaan van de NT2-leerling.

In een enkel geval kan gekozen worden voor het verlengen van het verblijf van het kind in de nieuwkomersklas. Op basis van het ontwikkelingsperspectief kan blijken dat een leerling na een jaar in de nieuwkomersklas nog niet kan instromen in het reguliere basisonderwijs en verlenging van het fulltime taalonderwijs nodig is.

Wanneer op een reguliere basisschool meerdere NT2-leerlingen met een taalachterstand > 1 jaar geplaatst worden, kan men als tijdelijke tussenvorm voor clustering kiezen en een deeltijd-taalklas inrichten. Deze leerlingen krijgen dan in een beperkte periode op een bepaald aantal momenten in de week samen intensieve begeleiding. Zodra de leerling de Nederlandse taal voldoende beheerst, zal deze volledig instromen in het reguliere onderwijs, met extra ondersteuning op maat.

Om segregatie tegen te gaan en integratie te bevorderen is een instroom in een thuis nabij school voor regulier basisonderwijs het meest wenselijk. Voor zowel de leerling als voor de leerkracht is daarbij langdurige en structurele ondersteuning op het gebied van NT2-onderwijs door ter zake deskundigen noodzakelijk. Een ambulante NT2-leerkracht kan deze ondersteuning bieden. Op schoolniveau wordt een leerlijn uitgewerkt en de wijze van inrichting van de ondersteuning vastgelegd.

NT2-leerling < dan 1 jaar in Nederland = nieuwkomer		Zeer beperkte kennis van het Nederlands	→	Nieuwkomersklas Voltijds intensief taalonderwijs + voorbereiding deelname aan regulier onderwijs
			→	Deeltijdttaalklas 2 dagdelen per week naast regulier onderwijs in aangepast programma.
NT2-leerling > dan 1 jaar in Nederland	→	'Passend' onderwijs en maatwerk per kind conform de 5 IVO-velden	→	Ambulante begeleiding leerkracht en/of extra ondersteuning kind in reguliere school, bijvoorbeeld elke dag een extra lees/taalles
			→	Reguliere klas basisschool met extra ondersteuning.

4 Bekostiging, de actualiteit

Uit een onderzoek uitgevoerd door de PO-Raad is gebleken dat de bekostiging van het NT2-onderwijs tot nu toe tekort schiet. Twee derde van de scholen geeft aan zelf gelden toe te leggen op het onderwijs aan vluchtelingenkinderen. Gemiddeld legt een schoolbestuur er € 850,- per vluchteling bij, bovenop de Rijksbekostiging. Ruim de helft van de scholen geeft aan dat zij daarbij nog extra middelen van de gemeente krijgen (gemiddeld € 1.750,- per leerling). Een kwart van de scholen geeft aan zowel zelf geld toe te leggen als geld van de gemeente te ontvangen. Extra budget is nodig voor extra (gespecialiseerde) leraren en ondersteuners, scholing, materialen en ruimte.

Onlangs heeft een meerderheid van de Tweede Kamer zich uitgesproken vóór het beschikbaar stellen van een tweede jaar extra bekostiging voor het onderwijs aan vluchtelingenkinderen in het PO. De staatssecretaris heeft toegezegd eind juni duidelijkheid te zullen geven omtrent de wijze van uitvoering van dit voornemen. Een en ander zal nader worden uitgewerkt. Dit voorstel komt naar verwachting met Prinsjesdag mee met de begrotingsstukken voor 2017. In 2016 gebeurt er nog niets op dit vlak, voorlopig kennen we dus alleen de huidige regelgeving. Ook ten aanzien van de ambitie dat alles vanaf volgend jaar onder 'maatwerk' zou gaan vallen bestaat nog veel onzekerheid. Dit schijnt juridisch ingewikkeld te liggen. Voorlopig blijven de bestaande regelingen dan ook van kracht, maar worden in plaats van jaarlijks nu per kwartaal beschikkingen uitgegeven.

De kernpartners hebben aangegeven gezamenlijk een structureel en consistent aanbod te willen inrichten voor de komende 3 á 4 jaar. Daarbij is duidelijkheid over de mogelijkheden tot facilitering noodzakelijk. Echter, het overheidsbeleid in deze is nog verre van structureel, zoals uit bovenstaande blijkt. Dit pleit voor een pragmatische aanpak, waarbij de toe te kennen middelen nu niet voor 4 jaar, maar nog per jaar aangevraagd en beschikbaar gesteld zullen worden.

5 Tenslotte

Zoals eerder aangegeven is nu gekozen voor een 'smalle' benadering van het NT2-onderwijs. De kernpartners hebben daarbij wel uitgesproken dat men ook op dit thema de meerwaarde van het gezamenlijke meer wil gaan benutten. Dit past bij de werkwijze die nu al is gekozen rondom meerdere onderdelen van het jeugdbeleid.

Het ontwerpen van een doorgaande lijn in het educatieve aanbod, voor kinderen van 0 – 13 jaar is één van de voornemens. Ook door middel van het faciliteren van een naschools aanbod binnen beide gemeenten en van het werk van verenigingen en dergelijke zal een extra impuls kunnen worden gegeven aan talentontwikkeling en een succesvolle integratie van de nieuwkomerskinderen in Someren en Asten.

Bronnenlijst

- Documenten gemeente Someren
 - Lokale educatieve agenda (LEA) Gemeente Someren 2016 – 2019
 - Beleidsregel Taalontwikkeling basisonderwijs Someren 2013-2014
 - Lijst subsidie taalstimulering vanuit criteria van de gemeente Someren (Juli 2015)
- Documenten gemeente Asten
 - Lokale educatieve agenda (LEA) Gemeente Asten 2015 - 2018
 - Eindevaluatie pilot taalklas
 - Kort verslag overleg eindevaluatie pilot deeltijdklas d.d. 22 sept. 2015
 - Nota Integraal Jeugdbeleid Gemeente Asten 2014-2017
- Openbaar beschikbare bronnen
 - Centraal bureau voor de Statistiek: Bevolking; leeftijd, herkomstgroepering, geslacht en regio, 1 januari 2015
<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37713&D1=0,3&D2=0&D3=1,4,31-32,35,40&D4=5-16,137,312,317,461,515,642,669,680,768,781,793&D5=I&HDR=G4,T,G1,G2&STB=G3&VW=T>
 - Rijksoverheid: Overzicht huisvesting vergunningshouders per 1 maart 2016
file:///C:/Users/petersr/Downloads/achter-en-voor-1-3-2016.pdf

Bijlage 1: IVO-velden

Alle voorzieningen voor onderwijsondersteuning zijn volledig weer te geven met hun posities op de vijf velden die hierna beschreven worden. Zowel de onderwijsondersteuningprofielen (schoolprofielen) als de toewijzing van onderwijs ondersteuningsvoorzieningen (indicatiestelling) gaan uit van de vijf IVO-velden van voorzieningen in de onderwijsondersteuning. Het gaat hier om toewijsbare voorzieningen. Vanzelfsprekend zijn er aanvullend hierop voorwaarden voor goed onderwijs aan een leerling met speciale behoeften, zoals mogelijk een goede afstemming met de thuissituatie, of een oplossingsgerichte of handelingsgerichte aanpak op school. Dergelijke voorwaarden richten zich op de mate waarin de school om kan gaan met verschillen. Deze voorwaarden zijn onderdeel van het profiel van de school of voorziening.

1 Hoeveelheid aandacht/handen in de klas

Veel reguliere scholen geven hun onderwijs vooral in groepen. Zij kunnen het groepsonderwijs op adaptieve wijze vormgeven, zodat leerlingen met individuele handelingsplannen hierin goed tot hun recht komen. Er zijn wat dit betreft echter verschillen tussen scholen. Sommige scholen slagen erin om 'extra handen in de klas' te realiseren door bijvoorbeeld de inzet van een onderwijsassistent, medeleerlingen, stagiaires of vrijwilligers. In het sbo, (v)so, leerwegondersteunend onderwijs en praktijkonderwijs is het evident dat er meer handen in de klas zijn.

2 Onderwijsmaterialen

Reguliere scholen werken meestal met lesmethoden die uitgaan van de gemiddelde leerling (in het vo: van die schoolsoort) en gebruiken differentiatiemateriaal voor leerlingen die extra uitleg of extra uitdaging nodig hebben. Leerlingen met speciale onderwijsbehoeften hebben soms aangepast materiaal nodig, bijvoorbeeld een ringleiding voor slechthorende kinderen of duidelijke schema's voor kinderen die veel structuur nodig hebben. Scholen verschillen in de mate waarin zij beschikken over dergelijke materialen.

3 Ruimtelijke omgeving

Passend onderwijs vereist voor nogal wat leerlingen aanpassingen in de ruimtelijke omgeving. Zo zijn er leerlingen die af en toe of regelmatig een 'time out' nodig hebben, leerlingen die veel behoefte hebben aan fysieke bezigheden en leerlingen voor wie ruimte nodig is voor verzorging of paramedische behandeling. Ook zijn er leerlingen die behoefte hebben aan een pedagogische omgeving die rust, overzicht en duidelijkheid biedt. Zij hebben behoefte aan veel structuur, duidelijke regels en strikte begeleiding. In lang niet alle schoolgebouwen is het mogelijk om aan dergelijke behoeften tegemoet te komen.

4 Expertise

Hierbij gaat het om de competenties op het gebied van 'special educational needs'. We maken onderscheid tussen teamexpertise en specialistische expertise. Teamexpertise is de expertise die is geïntegreerd in de teamaanpak en geïnternaliseerd is in het handelen van alle medewerkers. Onder specialistische expertise verstaan we de expertise rond een specifieke belemmering of stoornis die bij één of meer collega's of externe partners aanwezig is.

5 De samenwerking met externe organisaties

Voor sommige leerlingen is het van doorslaggevend belang dat de school intensief samenwerkt met externe instanties, zoals jeugdzorg, revalidatie of geestelijke gezondheidszorg. Scholen verschillen hierin sterk, zowel wat betreft de onderwijsbehoeften van de leerlingenpopulatie, als het onderwijsondersteuningsaanbod van de school.